

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Artificium & suauitas Aristidis in laude Smyrnæ. Capvt XXIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

ην. τις δὲ γραμματικὴν, ἢ γλῶσσαν ἑλληνίζει, καὶ ἰστορίαν σιωπάει, καὶ μέτροις ὀπίσταται, καὶ νομοθετεῖ ποιήμασι. τις δὲ τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ὄντως ὑψηλὴν τὴν καὶ ἐνω βαίνουσαν, ὅση τε πρακτικὴ, καὶ θεωρικὴ ὅση τε περὶ τὰς λογικὰς ἀποδείξεις, καὶ ἀντιθέσεις ἔχει, καὶ τὰ παλάσματα, ἢ δὴ διαλεκτικὴν ὀνομάζουσιν. ὡς εἶον εἶναι τοὺς λαβύρινθους διεξελθεῖν, ἢ τὰς ἐκείνης τῶν λόγων ἀκριε διαφυγῆναι, καὶ τὰς ἐξήγησεν. ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας, καὶ ἀριθμολογίας ἀναλογίας, τὰς οὐρανίων, ὅθεν μὴ κλονεῖσθαι τοῖς περὶ ταῦτα κομμοῖς, τὸ περιττὸν διεπίσημε, ὡς ἀχρηθὸν τοῖς εὐσεβεῖν ἐθέλωσιν, ὡςτε μᾶλλον ἢ τὸ ἀρετὴν τῶν παρῶν τὸ ἔχειν αἰδομαί.

comparandus, tamen illius mores à Rhetorum moribus dissident. Quis in Grammatica, quæ linguam ad græcismum format, historias colligit, metris præest, carminibus leges præscribit. Quis in Philosophia, excelsa procul dubio scientia, & sursum gradiente, siue eam partem spectes, quæ in actione, & speculatione posita est, siue eam, quæ in Logicis demonstrationibus, aut oppositionibus, & concertationibus versatur, quam Dialecticam vocant, in qua adeo excelluit, ut ijs, qui cum eo disputabant, facilius esset sese extricare è labyrinthis, quam argumentorum eius laqueos effugere, si quando res ita postulare. Iam verò Astronomiam, Geometriam, numerorum proportiones, hæcenus didicisse contentus, ut non ab ijs, qui in eiusmodi rebus sciti, & eruditi sunt, exagretur, quicquid supererat, ut pietatis cultoribus in frugiferum contempserit: adeo ut & quod elegit, magis admirari, ac prædicare liceat, quam quod reliquit.

HAEC nos obiter: Qui plura volet in hoc genere, videat Luciani Demosthenem; Plinij Traianum, Panegyresque Imperatorum ex Latino Pacato, Eumene, & alijs; nulla est materia, in qua fecundius omnia penè ingenia luxuriarint. Pro animalium laude infinita sunt apud Aelianum, qui eorumdem Philis elegantissimo stylo est persequutus. Equi encomium habet Hierocles in præfatione libri secundi Hippiatricorum, & Gyneus in Hippiatrica. Bouem celebravit Libanius, Musicam Lucianus, Apes Quintilianus, de quibus nonnulla dixi superius. Multa etiam, quæ ad animalium laudes attineant, inueniuntur in hypotyposibus.

quitatem suam probet, & pulchritudinem ostenter: sitque, quod ait Tertulianus de Chartagine, in libro de pallio, vetustate nobilis, nouitate foelix, quod illustrat similitudine ducta à magnis operibus, quæ veluti temporis lima expolita sensim ad elegantiora defluunt. Hanc esse quoque naturæ æconomiam disertissime declarat Philo Iudæus, libro de mundi opificio.

Secundum, Populi nobilitas, qui aut indigena est, aut ab aliarum urbium indigenis; quos ipse sua gloria nobilitauit, delictijs perfudit, robore animauit. Huius autem bellicæ fortitudinis vnum offert exemplum in Chijs à Smyensibus egregie debellatis, cuius victoriæ monumentum, Naus est, quotannis in pompa Bacchanaliorum delata.

Consuetum illud fuit antiquis, arma, clypeos, signa, vexilla, naues, & cætera huiusmodi, ad victoriæ monumenta seruare, sic C. Memmius Rostratas præscorum Latiorum naues, quas deuicerat, in rostris collocari iussit, vnde, & loco nomen.

Tertium, Omnis venusta transiitione pluribus, ut satis perspectis ad commendationem pulchritudinis delabitur, quam *ροψισίως*, admodum laudat, dignam asserens, quæ inter stellas collocetur. Sic Erinna Lesbica, Romanam dixit, γὰρ Ὀλυμπὸν, Olympum terræ.

Quartum, Formæ illius cælestis notas, & insignia sigillatim expedit, Sunt autem situs, magni-

Artificium & suauitas Aristidis in laude Smyrnae.

CAPVT XXIV.

INter res inanimas celeberrima est laus vrbium, in qua visum est Smyrnae encomium ex Aristide subijcere, quod elegantissimæ ciuitati videatur suauissimam orationem accommodasse.

Sunt autem eius hæc præcipua capita. Primum laudis caput, est ab antiquitate, quod Smyrna tertio instaurata ex eo, & anti-

Babylonis descriptionem vide apud Philostr. l. 1. c. 18. p. 37.

anathemata victoria.

Olympus iud Erinna.

R R

magnitudo, partium vrbs aptissima conformatio, ornamenta, quibus tot, & tam varijs collucet, vt tota ex signis, & picturis constata esse videatur, Strab. lib. 1. de his verba facies laudat in Smyrna post situm, ῥομοτομίαν δι- ἀφορον, ὁδούς λιδοσφράτους, σφας μεγάλας, τετραγώνους ἐπιπέδους τε καὶ ὑπερώους, vias cō- modē deductos, vias lapidibus stratas, porticus magnas, & quadratas, in planis, & editis locis.

Quintum, Post conformata præcipua verbis membra, ad singula descendit, & laudat ædificia, templa, theatra, gymnasia, fora, portus, lauacra, curricula, fontes, quorum & species, & multitudo delectat ex acris temperie suauitas, vt vrbs tot ædificijs extructa, turis tamen amœni instar esse videatur.

Sextum, Post tot rerum, & spectaculorum fræquentiam commodē subiecit ἐπιφώνημα merè Atticum, & suaue, non hyperbolis va- sum.

Septimum, Ab ædificijs transit ad cætera verbis adiuncta, Animi, corporisque voluptates, ac imprimis artes commendat, quarū tantam esse copiam dicit, vt iure quis Smyrnam Disciplinarum Larem appellarit.

Et ex ijs magna quidem effluit animi voluptas. Ad corporis autem tum vtilitatem, tum oblectationem, vberissimus est maris, terræque prouentus, & omnis generis opificia, quibus vita ciuili adiuuari, ornarique possit.

Nonum, Et ne quid ad singularem vosup- tatem hominibus præferim literatis desit, pro vrbs portis non est quidem ille Apollo ἀγγεῖς qui à Græcis Hesychio teste in ara columnæ speciem referente colebatur pro foribus, sed fluuius Meles Homeri natalibus insignis, qui Smyrnâ ablucens eandem incredibili suarum deliciarum spectaculo profundit. Huius superiores fontes describit in orbem circinaros, & pulcherrimis monilibus similes; posteriora aquarum Euripis scaturientia, Ostia nullo aquarum tumultu obstrepentia, pisces cicures, ludibundosq; præfultores.

Ad summum, fluuium nobilem, cui vt sperchio Iuuenes cincinnos, sic carminum primitias, in Homeri honorem nobilissima quæque ingenia consecrant.

Decimum, Meleti amœno fluuio succedit amœnus Neptuni campus, ex portrecta quædam planities, maris antea æstu persusa, nunc

autem sola ipsius vestigia, non sine amœno quodam spectaculo ostentans. Ex eo amplissima, & pulcherrima vrbs facies, iucundissimusque prospectus.

Vndecimum, Post tot ornamentorum expositionem colligit, tantam esse vrbs gloriâ, vt vni Smyrnæ decor damno esse videatur, quo minus à suis laudatoribus ornari possit. Tum infert similitudinum aliquot delicias, portum cum vmbilico, mare cum vrbs oculo comparans, quæ, vt aptiora carminibus Musarum filijs relinquat.

Duodecimum, Pulchritudo sine gratia, hamus est sine esca natans, quamobrem rectè post ciuitatis pulchritudinem subiugit affusam illi gratiam, quam cum Iride, Lyra suauissimo concentu, & splendore, qui ab Homero in ædibus Menelæi describitur egregiè comparat.

Decimum tertium, Pauca de sinu maris, & portu subintexit, quasi eum subterfugissent: Sed consultò, artificiosum hunc orationis exitum quæsiuit, vt cum de portu ageret, orationem appelleret ad portum.

Hæc porro suauioris elegant. a visa.

Aristides.

Οἶμαι γὰρ εἶτα ἅ ἐδωλὸν πόλεως εἶδει φαίνεσθαι κατ' οὐρανὸν ὡς περὶ τὴν σφαιραν ἑσασί τ' Ἀριάδνης, καὶ ἄλλ' ἀέδωλα ποταμῶν τε καὶ ῥιάνων, ὅσα πρὸς θεῶν ἐτιμῆθη, τὴν δὲ ἀνφαίνεσθαι νικῆσθαι. οὕτως μοι δοκεῖ πεφοκῆναι παρὰ θεοῦ πόλεως εἶναι. &c.

I quæ præstantissima vrbs imago, in celo esset collocanda, velt Ariadnæ amantem coronam, aliaque tum fluuiorum, tum animalium Dijs dilectorum simulacra: Smyrnâ enim e- quidem existimarem præ cæteris eo honore dignam fore: adeò videtur exemplar quoddam vrbs esse, nec vel Homero citæ, vel alia ad commendationem arte indigere, cum ipsa sui amorem omnibus conciliet, ac penè cogat, neq; aures, sed oculos suæ pulchritudinis admiratione perfundat.

Primum mari insistentem, perpetuum emittit pulchritudinis florem, quasi non paulatim constituta sit, verum tota simul è terra emer- setit Magnitudine verò non pro necessitate, vel occasione sortita est, sed vbique ampla, sibi.

Apollo ἀγγεῖς, cultus pro foribus. Meles.

Pulchritudo sine gratia Hamus sine esca.

Exordium in laudatione pulchritudinis vrbs.

sbique similis conspicitur, & laxitatem pro incremento pulchritudinis habet: neque multas esse vrbes dispersas dixeris, sed vnâ multis parem, eamque sibi variarum partium nexu conformem, non aliter, atque in humano corpore, vinciri inter sepulchra membrorum coagmentatio solet.

Iam ornamenta; quæ tum in ipsa, tum circa ipsam videntur, æque sunt & multa, & splendida, atque omnium maximè exoptanda. Quinimò tota, sicut vestis aureis imaginibus illusa collucet. Si quidem ab occasu ad ortum processeris, è templo in tēplum venies, & à colle ad collem per vicos pulcherrimos.

Quod si in arcē cōstitas, tum & mare subterfluit, & suburbia appellant, & vtriusque ciuitas permixta; tribus iucundissimis spectaculis animum exhilarat: nec habet quis vbi oculum figat, vbi ad se singula, tanquam in vario monili attrahunt. Cum ab arcē descenderis, ortui exposita loca te excipient, ac primum templum pulcherrimum prælidis Deæ.

Quæ autem deinde sequuntur, ne senex quidem posset commemorare commodè. Nam omnia deinceps ad littus vsque gymnasijs, foris, theatris, portibus, alijsque ornamentis tum arte, tum natura factis cœratim resplendent, nec quicquam vel spectaculo, vel vsu caret.

Ac lauaera quidem tot sunt, vt penè dubites, vbi lauare velis: Curricula vero omnis generis, partim in vrbe media, partim in finibus, eaque inter se præstantia. Fontes deinde tot sunt, quot ædes: imò etiam, ac plures: tum vici pro foris, ijque quadrifariam se inuicem secant, quò plenius sole collustrentur, atque adeò, quod mōx negabam, multas propemodum vrbes, ac singulas ad imaginem totius describunt.

Auræ verò tum vernæ, tum æstiuæ etiam Lusciniarum, ac Cicadarum poeticarum dulcedinem superant: aliæque alia peragrantes loca: nemoris instar vrbes totam reddunt.

Quænam, vel pictura, vel sculptura possit hæc exprimere? Quin perpetuò tanquam in solemnem exornata pompam, & priuato splendet, & publico apparatu: Persico elegantius tentorio spectaculum. Animi prætercâ voluptates nunquam hic deficiunt, nec Musarum vlla, quæcunæque ciuitates hominum frequentant, caremus. Nam & indigenæ sunt, & aduenæ multæ: adeo, vt disciplina-

rum quidem ratione, Iarem hunc regionis faciliè dixeris. Theatra verò varia, tum ad certamina, tum ad alias ostentationes comparata, magna sunt numero. Ad hæc opificia omnis generis, marisque, ac terræ prouentus æqualis. Denique vtriusque hominum generi sola hæc vrbs est commodissima, siue qui in otio, & voluptate statuūt degere, siue qui tacite philosophari volūt. Apras enim laboribus remissiones habet, ita vt fatigari non possint.

Iam qui pro foribus est ornatus ciuitatis, instar Compitalij Apollinis, Meles cognominis, Nymphas è finibus, per specum deducit in mare, vt illæ cum lauaerum habeant perenne, tum à Nerco Nereides modico accipiant interuallo.

Pariiter autem ex antris, edibus, arboribus, atque etiam ex medio flumine Meles exilit, & ad mare progreditur. Ac superiores quidem eius fontes circulari sunt figura, & monili valde similes, inferiora speciem Euripi referunt: Ad ostia verò minimum strepit, ac lenissimis fluctibus mari miscetur, cuius & accessus concitari excipit, & recessus mitescens comitatur, vt difficilis sit concussus animaduersio. Quinimò piscium abundantiam, qui quidem cicures sunt, & in ripa cum hominibus epulentur, & ad tibiam saltent, atque insultem conuiuiis: cum vel pueri narrare possunt, tum omnibus videre licet: Pulchriores autem fluuij partus, ijque in omnes effusi ciuitates, in Homero cōmuni Græcorum nutritio, & amico, tam parentibus, quam ipsismet pueris, meritò cœsentur. Quocirca iure singuli ad Meletis, tanquam ad Sperchij fontes, quod ait ille, orationum, non crinium primitias obtulerint, vt Honeri causa fluuium celebrent.

Melete traiccto, Neptuni campus occurrit: quod est vrbis donum, simile meo iudicio, ac dissimile Thessalico. Nam vt illic deductis montibus planam reddidit Thessalam, emissio ex palude Peneo: ita hic de montibus mare reduxit, parem terreno marinum ornatum vrbi concilians.

At poeta quidem aliquis hoc fortasse delectationis causa diceret, portum quidem vmbilicum vrbis occupasse, mare autem oculū, non minus ijs, qui fines vtrinque incolunt, quam accolis conspiciunt: tum arcem quidem vndique ex vrbe eminere, mare autem, quasi basim triangulum subtendere, hæcenus à Melete ad ortum discedens, quatenus flexui sufficiat. Sed hæc quidem, inquam,

Vrbi egrigia ornamenta.

Pisces cicures.

Neptuni campus.